

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO, CZY STOSOWANIA PRZEMOCY

PODSTAWA PRAWNA:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870),
- Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535) — art. 9a ust. 3 pkt 4 i ust. 13, art. 9d i art. 12 ust. 1,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.) — art. 115 § 11,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz.U. 2023 poz. 1158),
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. 2023 poz.1163),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony (Dz.U. 2023 poz. 1807),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej (Dz.U. 2023 poz. 1827),

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- (Dz.U. 2023 poz.116),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693, 1938 z późn.zm.).

I. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROCEDURY

Głównym celem „Niebieskich Kart” jest usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Szkoła zobowiązana jest do uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty”, w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy w rodzinie. Krzywdzenie dziecka to każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka (definicja WHO). Zawsze pierwszym obowiązkiem osoby, która dowiaduje się, że dziecko jest krzywdzone, jest zatrzymanie krzywdzenia. Interwencja prawna w sytuacji krzywdzenia dziecka rozumiana jest jako powiadomienie odpowiednich instytucji o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka, w celu podjęcia działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Działania te zapobiegają krzywdzeniu dziecka, spowodują wyłączenie odpowiedzialności w stosunku do sprawcy i wesprą dziecko oraz rodzinę w sytuacji kryzysu. Odpowiedzialność nauczycieli, wychowawców, innych pracowników pedagogicznych oraz pracowników niebędących nauczycielami za pomoc dzieciom krzywdzonym wynika również z innych przepisów prawa, m.in. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 12, Kodeksu postępowania cywilnego – art. 572, Konwencji o Prawach Dziecka. Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” dyrektor, każdy nauczyciel, wychowawca, pedagog, psycholog mogą wszcząć procedurę przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” i w ciągu 5 dni roboczych przekazać go przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadzić należy w miarę możliwości w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc wobec dziecka, jest któraś z tych osób, to działania z udziałem dziecka

przeprowadza się w obecności osoby mu najbliższej i pełnoletniej oraz w obecności psychologa. Formularz powinien być wypełniony podczas rozmowy z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Rozmowa taka może odbyć się w placówce oświatowej lub w miejscu pobytu tej osoby.

II. ZASADY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO, CZY STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Nauczyciel, pracownik niepedagogiczny:

W przypadku uzyskania informacji, że małoletni jest osobą doznającą przemocy domowej lub jej świadkiem pracownik powinien niezwłocznie przekazać uzyskaną informację wychowawcy indywidualnemu, pedagogowi, psychologowi, terapeutce czy Dyrektorowi Ośrodka-sporządzając notatkę z przekazanych informacji.

2. Wychowawca indywidualny:

- Przeprowadza rozmowę z wychowanką: buduje relację opartą na zaufaniu. Wyjaśnia, że stosowanie przemocy to łamanie prawa i poważna sprawa, która wymaga pomocy innych, zaufanych osób. Informuje również o konieczności kontaktu z rodzicami (zaufanym opiekunem, w przypadku kiedy rodzic jest sprawcą przemocy), gwarantując dziecku bezpieczeństwo.
 - Wypełnia z pedagogiem/psychologiem KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA i postępuje zgodnie z Algorytmem.
 - Nawiązuje pilnie kontakt z rodzicami/opiekunami. Informuje o stanie małoletniej, np. konieczności przebadania przez lekarza oraz o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy. Sporządza z rozmowy notatkę. W dalszej pracy wychowawczej wspiera małoletnią, zabiega o prawidłową integrację z zespołem grupowym, tworzy atmosferę bezpieczeństwa i pełnej akceptacji.
 - Systematycznie współpracuje z rodzicami, pedagogiem, psychologiem, i nauczycielami uczącymi wychowankę.
- ### **3. Pedagog/psycholog/terapeuta we współpracy z nauczycielami i specjalistami pracującymi z małoletnią (z zespołem wychowawczym):**

W przypadku stwierdzenia, że problem krzywdzenia nie wymaga sięgnięcia po środki represji karnej wobec rodziny oraz izolowania od niej małoletniego i po upewnieniu się, że możliwa jest współpraca z rodzicami:

- Pedagog/psycholog wzywa do ośrodka rodziców/opiekunów wychowanki na zebranie zespołu wychowawczego.
- W ramach pracy zespołu wychowawczego zawiera z rodzicami kontrakt o współpracy na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny.
- Podejmuje działania wynikające z potrzeb małoletniej i rodziny w kierunku:
 - wzmocnienia wychowanki, udzielenia wsparcia w sytuacji kryzysowej i traumatycznej poprzez zapewnienie jej pomocy psychologiczno- pedagogicznej na terenie szkoły,
 - wspierania rodziny poprzez kierowanie do instytucji oferujących, np. poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych,
 - zabezpieczenia socjalnego poprzez kierowanie do instytucji oferujących poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy, zorganizowanie pomocy finansowej, rzeczowej.

W przypadku potrzeby uruchomienia procedury Niebieskiej Karty:

- a. Wyznaczamy osobę odpowiedzialną za pilotowanie realizacji tej procedury. Jest to zawsze członek zespołu wychowawczego, działający w porozumieniu z dyrektorem. Jednakże wszystkie działania w ramach realizacji procedury omawiane są i zatwierdzane przez zespół terapeutyczny tzn. nikt samodzielnie nie podejmuje decyzji istotnych i ważnych, np. o wszczęciu procedury. Zawsze robi to zespół.
- b. Zapraszamy rodziców na spotkanie lub rozmawiamy telefonicznie, informujemy o podjęciu decyzji uruchomienia procedury Niebieskiej Karty. Staramy się przekazać rodzicom zamysł, jaki towarzyszy nam przy sięganiu po to rozwiązanie (oczywiście jeśli jest to wtedy możliwe, bo z reguły tym spotkaniom towarzyszą duże emocje/złość rodzica – sprawcy przemocy/pretensje).

- c. Na tym spotkaniu wyrażamy oczekiwanie, że rodzic stosujący przemoc, zaprzestanie natychmiast swoich działań. Mówimy także, że w Polsce obowiązuje prawny zakaz stosowania przemocy wobec dzieci i że to jest przestępstwo.
- d. Zapraszamy wychowankę – osobę doznającą przemocy/świadka przemocy na indywidualne lub grupowe zajęcia psychologiczne i terapeutyczne na terenie Ośrodka.
- e. Ważne jest, żeby małaletnia usłyszała, że nie jest niczemu winna, że przemoc, której doświadcza lub której jest świadkiem, jest przestępstwem, a praca nad zmianą tej sytuacji to odpowiedzialność dorosłych. Istotne jest, żeby na tyle, na ile jest to możliwe, wynieść komunikację z rodzicami ponad dziecko. Należy dążyć do tego, aby wyłączyć wychowankę z poczuwania się do odpowiedzialności za toczący się proces, jednocześnie nie należy udawać, że nic się nie dzieje. Ważne jest, żeby rozmawiać z wychowanką o tym, jak ona się czuje w tej sytuacji, bo najczęściej czuje się winna zaistniałej sytuacji i jedna rozmowa nie rozwiązuje sprawy.
- f. Staramy się ustalić formę kontaktów i współpracy z rodzicami/opiekunami małaletniej, np. umawiamy się na regularne spotkania, telefony w/s. omawiania sytuacji małaletniej i rodziny.
- g. Umawiamy się również na baczna obserwację zachowania i samopoczucia dziecka.
- h. Informujemy dany zespół dyscyplinarny o wszczęciu procedury.
- i. Ważne jest, żeby pracownik ośrodka podzielił się swoimi doświadczeniami w pracy z daną małaletnią i jej rodziną,
- j. Pozostajemy w kontakcie telefonicznym z członkami grupy roboczej, żeby na bieżąco badać sytuację rodziny i rozmawiać o ewentualnych zmianach zachodzących w rodzinie bądź braku tych zmian.

W przypadku zdiagnozowania zagrożenia zdrowia lub życia małaletniej

Dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik powiadamia policję, wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego oraz prokuraturę rejonową o popełnieniu przestępstwa. Równolegle powiadamia pracownika socjalnego w rejonie. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Załącznikiem do procedury jest „Niebieska Karta-A”, Kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie.

Dyrektor
Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii
im. Ireny Sendlerowej w Białej

Sławomir Milczarek